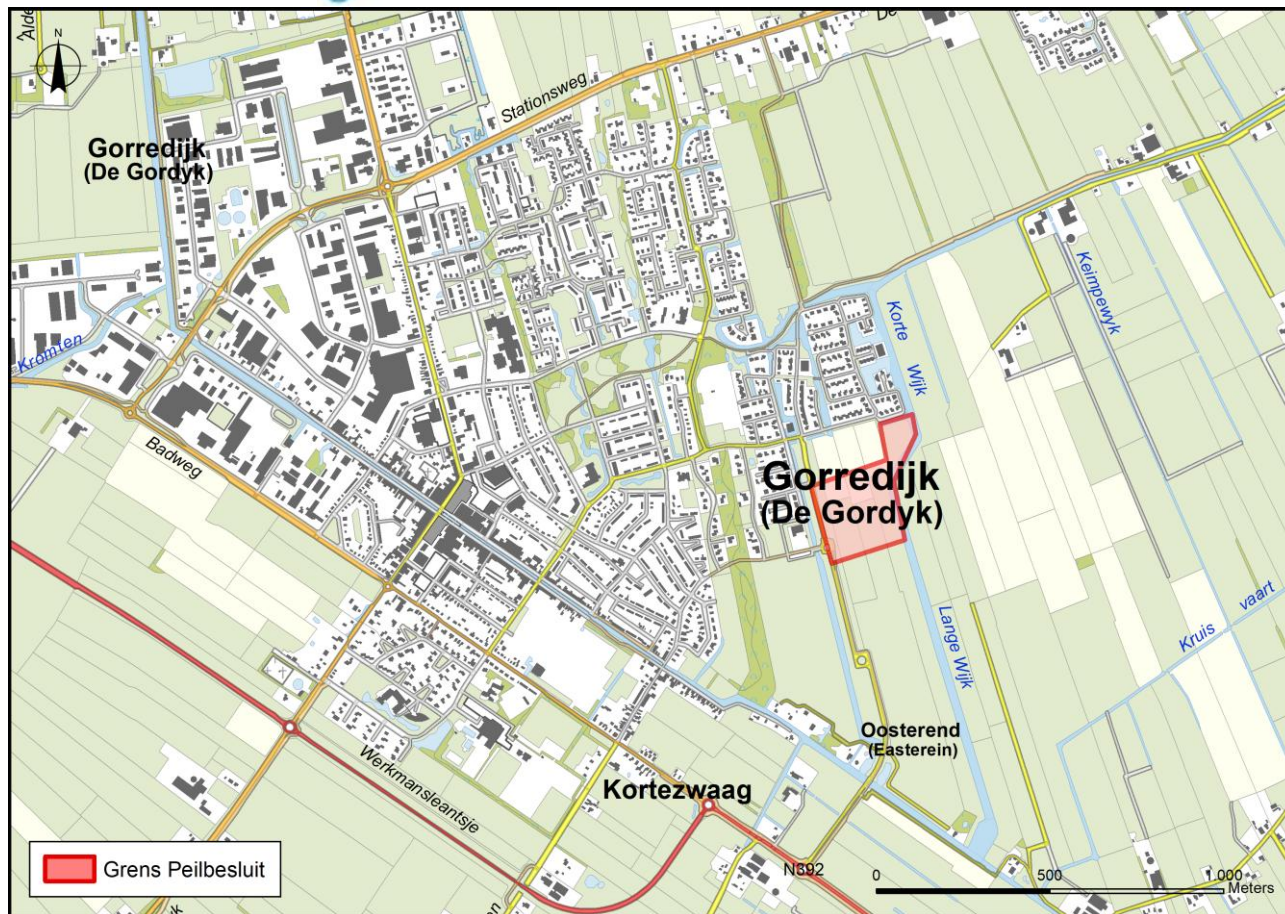

Toelichting Peilbesluit Loevestein Gorredijk (fase 4)

Datum: november 2025

Status: Ontwerp

Wetherskip Fryslân

Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

Telefoon 058-292 22 22 – Fax: 058-292 22 23

Inhoud

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING PARTIËLE HERZIENING PEILBESLUIT	4
1.2	BELEIDSKADER PEILBESLUITEN	4
1.3	LEESWIJZER	4

2	PROCEDURE.....	5
3	PLANGEBIED	<u>56</u>
3.1	LIGGING.....	<u>56</u>
3.2	WATERSYSTEEM.....	6
3.3	GEBIEDSPECIFIEKE KENMERKEN	<u>810</u>
3.4	WAT WORDT HET PEIL?	<u>910</u>
4	EFFECTEN VAN DE PEILWIJZIGING	<u>912</u>
4.1.	EFFECTEN OP HET WATERSYSTEEM	<u>912</u>
4.2.	EFFECTEN OP DE GEBRUIKSFUNCTIES.....	<u>1214</u>
5.	TOETSING AAN BELEID EN REGELGEVING.....	<u>1315</u>
6.	CONCLUSIE	<u>1316</u>

SAMENVATTING

In deze toelichting is de gewenste peilwijziging voor het Peilbesluit Loevestein Gorredijk (fase 4) (partiële herziening) beschreven. Deze peilwijziging is aangevraagd door de gemeente Opsterland, vanwege de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk. Het betreft een partiële herziening van de peilbesluiten 'Hemrik – Donkerbroek – Gorredijk-Oost' en 'Tjonger Compagnonsvaarten'.

Het peilbesluit betreft op hoofdlijnen de volgende aspecten:

Algemeen

De functie van het plangebied wijzigt van agrarisch naar bebouwd gebied. Het plangebied is ca. 5 hectare groot en ligt aan de oostzijde van Gorredijk. Voor de wijziging is een peilverhoging van polder naar het peil van peilgebied GPG S935 waar de watergang Lange Wijk onderdeel van is nodig.

Functie

Met de peilwijziging zijn het waterbeheer en de waterpeilen beter afgestemd op de nieuwe bestemming van het gebied.

Wateroverlast

In zijn geheel neemt de waterberging in het gebied toe. De toename van het verhard oppervlak wordt gecompenseerd.

Assets Wetterskip Fryslan

De inrichting van het plangebied is zodanig opgesteld dat het aantal kunstwerken beperkt blijft. Toetsing vindt plaats via de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit.

Peilbeheer en onderhoud

Voor het peilbeheer heeft dit peilbesluit geen effect. Het aantal peilgebieden blijft gelijk. Slechts de peilgrens tussen de bemalen polder en het vrij afstromende gebied verschuift, waardoor de bemalen oppervlakte iets afneemt.

Waterkwaliteit en ecologie

De koppeling van het watersysteem aan de Lange Wijk geeft voldoende doorspoeling. Daarnaast wordt meer luwte gecreëerd, wat positief is voor vegetatie, macrofauna en vissen. Een gedeelte van de huidige natuurvriendelijke oever (NVO) wordt door de aanleg van de woonwijk verplaatst. De wijziging voldoet hiermee aan de KRW-richtlijn waarbij de huidige hoeveelheid aan NVO wordt gehandhaafd en de waterkwaliteit niet mag verslechteren.

Bebouwing en infrastructuur

De nieuwe situatie wordt afgestemd op de (nieuwe) waterpeilen. Na aanleg zijn bebouwing en infrastructuur voorzien van voldoende drooglegging. Aanleghoogtes zitten ruim boven maatgevend peil van de watergang Lange Wijk.

De peilverhoging heeft geen effect op bestaande bebouwing en infrastructuur.

Afstemming met belanghebbenden heeft plaatsgevonden via de omgevingsplanprocedure.

Conclusie

De conclusie is dat deze peilwijziging niet strijdig is met het geldende beleid en regelgeving. Het gaat om een peilverhoging waarbij de berging van het peilgebied toeneemt, bebouwing voldoende hoog wordt aangelegd en de polder wordt ontlast. De peilwijziging heeft een neutraal tot licht positief effect op de waterhuishouding.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding partiële herziening peilbesluit

De gemeente Opsterland is voornemens woningen te ontwikkelen in de wijk Loevestein (fase 4, deelplan Zuid). Het plangebied, dat aan de oostzijde van Gorredijk ligt, valt in drie verschillende peilgebieden. De wens is om een uniform peil te hebben voor het nieuwe deel van de wijk en het deel direct ten noorden van het plangebied. In de huidige situatie watert de wijk Loevestein af in noordelijke richting, waarvan bekend is dat er problemen zijn met de afvoer van water via gemaal Terwispel in extreme situaties. Om dit bemalingsgebied te ontzien wordt het watersysteem van deze deelfase van Loevestein aangesloten op het vrij op de boezem afstromende watersysteem van de Lange Wijk, dat grenst aan het plangebied.

1.2 Beleidskader peilbesluiten

Voor het opstellen van dit peilbesluit en de te volgen procedure is de Nota Peilbeleid gevolgd ([Nota Peilbeleid 2023 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)). Daarnaast is op het opstellen van peilbesluiten nationale, provinciale en eigen wet- en regelgeving en beleid van toepassing. Een overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 1 van de Nota Peilbeleid.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is de aanleiding en het beleidskader voor dit peilbesluit beschreven. Hoe de procedure eruit ziet is beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 volgt een korte gebiedsbeschrijving van de huidige situatie en het toekomstige watersysteem. Hoofdstuk 4 geeft de effecten weer van de peilwijzigingen op de functies bebouwing en infrastructuur, landbouw, natuur, waterkwaliteit, beheer en onderhoud en archeologie en cultuurhistorische waarden. De toetsing aan beleid en regelgeving komt in hoofdstuk 5 aan de orde. In hoofdstuk 6 volgt de conclusie. Het kaartmateriaal is in de bijlagen toegevoegd. Een verklarende woordenlijst is te vinden in de Nota Peilbeleid.

2 Procedure

In de Nota Peilbeleid is in hoofdstuk 5 te vinden op welke gronden de peilbesluit procedure wordt gevolgd en op welke wijze er zienswijzen kunnen worden ingediend en beroep tegen het peilbesluit mogelijk is (Zie voor de nota: [Nota Peilbeleid 2023 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)).

In de Nota Peilbeleid staat in paragraaf 5.5.2 dat belanghebbenden de mogelijkheid hebben een zienswijze in te dienen op een ontwerp peilbesluit. De nota is op dit punt niet meer actueel. Het staat een ieder vrij om een zienswijze in te dienen en/of na vaststelling beroep in te stellen.

De mogelijkheid voor een belanghebbende om een verzoek tot schadevergoeding in te dienen staat beschreven in hoofdstuk 5 en 7 van de nota.

Inwerkingtreding peilbesluit

Het voorliggende peilbesluit treedt in werking na uitvoering van de werken. Nadere informatie is terug te vinden in de bekendmakingen die worden gepubliceerd over dit betreffende peilbesluit.

3 Plangebied

3.1 Ligging

Het plangebied voor de ontwikkeling van woningen ligt ten zuiden van de weg Skûtsje in Gorredijk, ten westen van watergang Lange Wijk en ten oosten van de weg It Goarrefean (Figuur 3.1). Het betreft de percelen Gorredijk F 693 en F 691.

Figuur 3.-1 Ligging plangebied Loevestein fase 4, deelplan Zuid

3.2 Watersysteem

Het plangebied heeft een oppervlak van circa 5 ha en ligt in de huidige situatie in drie verschillende peilgebieden en wordt van water voorzien middels een opmaling in de Opsterlânske Kompanjonsfeart (de turfroute). Figuur 3.2. laat de huidige watergangen en kunstwerken in de buurt van het plangebied zien.

Figuur 3.-2 Watergangen en kunstwerken (bron: legger Wetterskip Fryslân)

Aantal peilgebieden en peilen

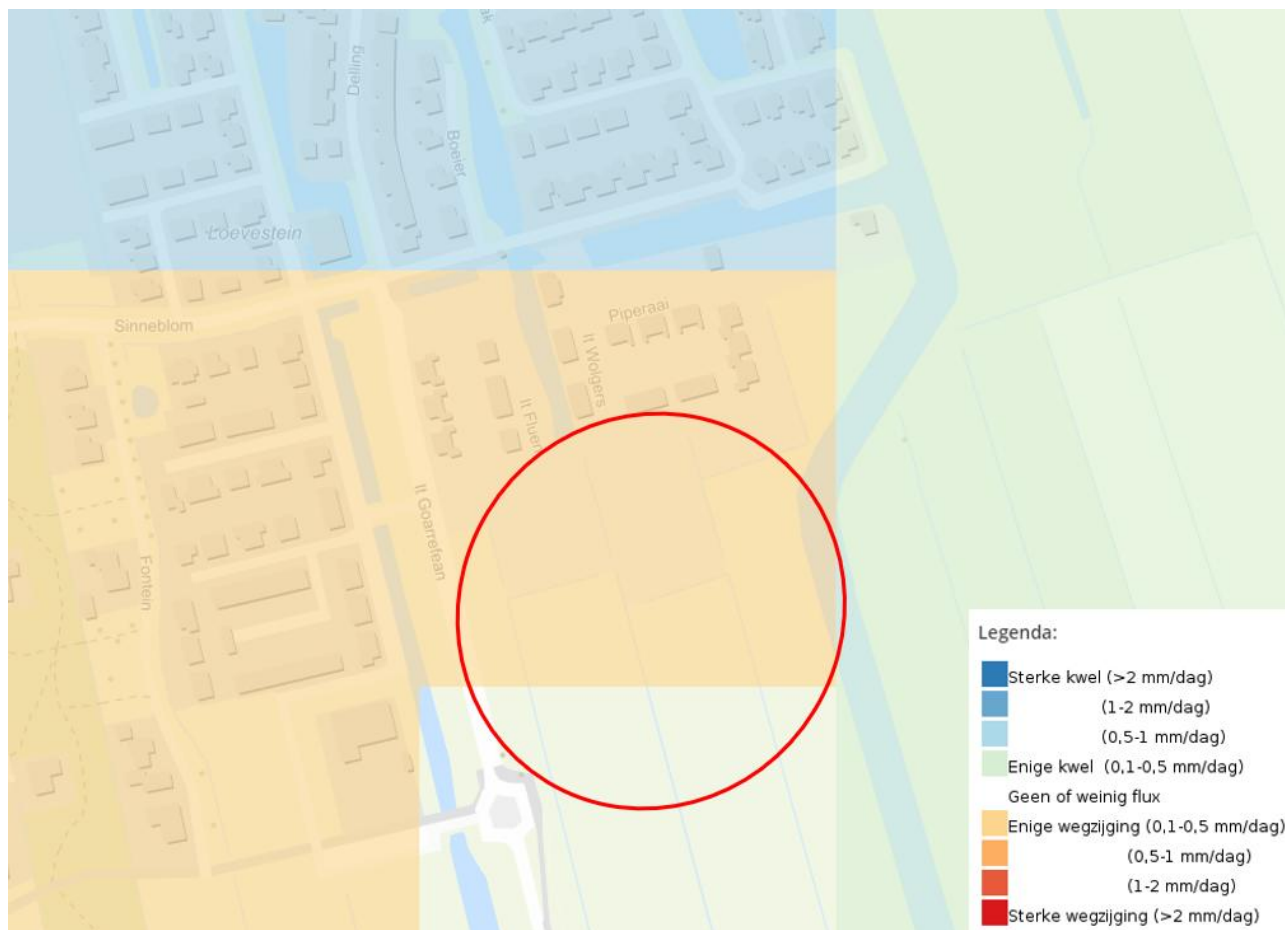
In de huidige situatie is het plangebied bemalen en ligt het in drie verschillende peilgebieden. Het vigerende peil (Bijlage 2) wijkt daarbij (qua peilgrens) in het noordelijke deel van het plangebied iets af van het praktijkpeil (Bijlage 3). Het grootste deel van het plangebied ligt in de huidige situatie binnen een peilgebied met een vast peil van NAP -0,10 m. Het gebied watert af in noordelijke richting. De watergang Lange Wijk die grenst aan het plangebied heeft een zomerpeil van NAP 0,61 m en een winterpeil van NAP 0,51 m.

Drooglegging en doelrealisatie

De huidige drooglegging varieert van 60 tot 150 cm.

Water aan- en afvoer

In de huidige situatie watert het peilgebied (PBHoo88691) via twee watergangen af naar het noordelijke peilgebied (PBHoo96445). In het plangebied is sprake van lichte kwel tot lichte wegzijging (intermediair) (Figuur 3.3.). Aanvoer van water vindt dan (voornamelijk) plaats door neerslag.

Figuur 3.3.3- Kwel-infiltratiekaart ter plaatse van het plangebied (plangebied indicatief in rood) (bron: Nationaal Water Model 2016)

Waterkwaliteit en ecologie

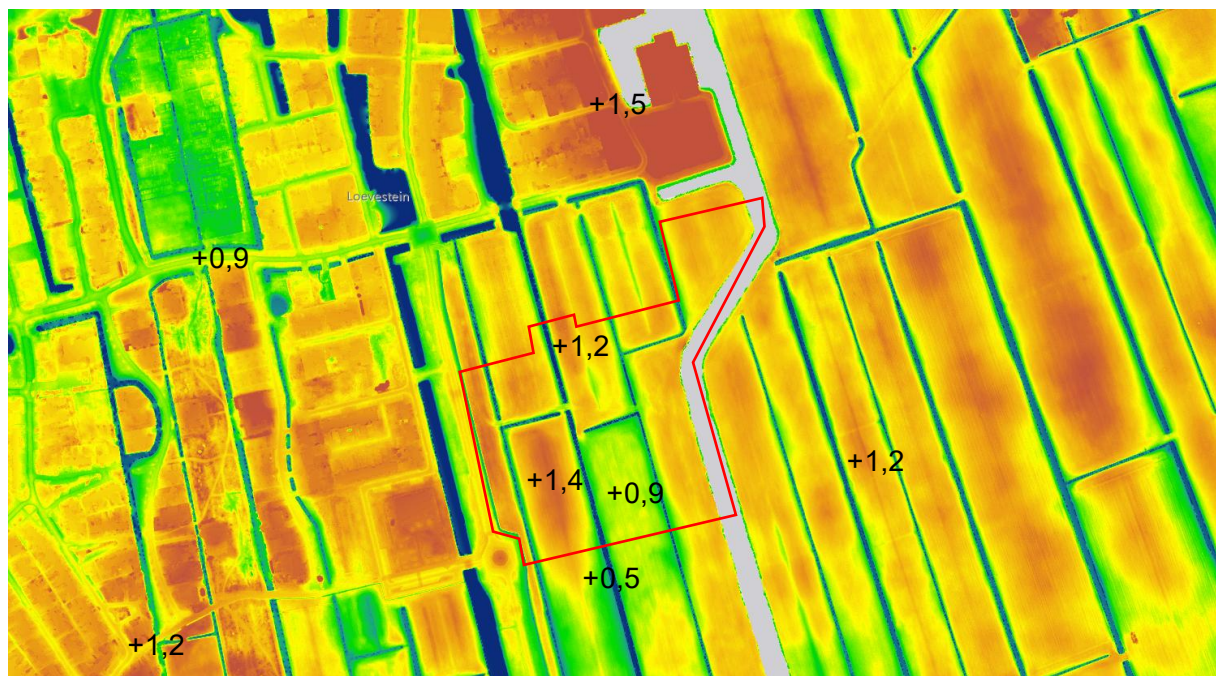
In de huidige situatie bestaat het plangebied uit grasland. De oever van de watergang de Lange Wijk is een natuurvriendelijke oever (NVO) onder het Kader Richtlijn Water beleid (KRW) (zie Figuur 3.2.). Bij de geplande ontwikkeling is het van belang om kwaliteit van de NVO en de waterkwaliteit te waarborgen.

3.3 Gebiedspecifieke kenmerken

De maaiveldhoogte is in beeld gebracht op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN 4 DTM, Figuur 3.4.). De maaiveldhoogte ter plaatse van het plangebied varieert van +0,5 m tot +1,4 m NAP. Het gebied heeft door een ondiep liggende slecht doorlatende leemlaag een dicht netwerk van sloten, waartussen het maaiveld opbolt om zo voldoende ontwateringsdiepte te houden.

De bodem bestaat voor de eerste 1,5 tot 2 m uit zand en heeft lokaal een toplaag van veen van 0 tot 5 cm . Op circa 1,5 m -mv bevindt zich een slecht doorlatende leemlaag van enkele meters dikte. Daaronder ligt het eerste watervoerende pakket.

Figuur 3.4. - Maaiveldhoogte plangebied (bron: AHN4)

3.4 Wat wordt het peil?

Binnen het plangebied vindt verhoging van het waterpeil met 0,71 m (zomerpeil) en 0,61 m (winterpeil) plaats ten opzichte van het huidige vigerende peil van -0,10 m NAP. De toekomstige peilen worden +0,61/+0,51 m NAP zomerpeil/winterpeil. Het gebied komt daarbij via de hoofdwatgang Langewyk in open verbinding met de Opsterlânse Kompanjonsfeart.

In tabel 3.4. is een overzicht te zien van de vigerende en toekomstige situatie. Bijlage 4 is de toekomstige peilenkaart.

Tabel 3.4. -Overzicht hydrologische kenmerken toekomstige situatie

Huidig <u>vastgesteld</u> peil (m t.o.v. NAP)	Huidig praktijkpeil (m NAP)	Toekomstig peil (m t.o.v. NAP)	Peilverhoging (m)	Maaiveld hoogte toekomstig	Drooglegging (m)
-0,10	-0,10	+0,61 (zp) +0,51 (wp)	0,71 (zp) 0,61 (wp)	n.t.b.	Minimaal 0,7

4 Effecten van de peilwijziging

De peilwijzigingen, zoals deze in het vorige hoofdstuk beschreven zijn, brengen een aantal effecten met zich mee. In dit hoofdstuk worden de mogelijke effecten op de waterhuishouding (§4.1) en de gebruiksfuncties (§4.2) in beeld gebracht.

4.1. Effecten op het watersysteem

4.1.1. Wateroverlast

De bemalen oppervlakte van gemaal Terwispel neemt met circa 5 ha af en de oppervlakte van het watersysteem Opsterlânse Kompanjonsfeart neemt met 5 ha toe.

De bergingscapaciteit van peilgebied PBHoo89864 neemt met circa 1.000 m³ toe (uitgaande van een peilstijging van 10 cm en toename van areaal open water met 1 hectare).

4.1.2. Assets Wetterskip Fryslân

Het aantal te beheren assets (veelal peilscheidingsdammen) neemt met twee toe maar het aantal te beheren stuwen neemt met een stuw af. De huidige peilscheidende duiker KDU0000362 wordt vervangen door een peilscheidende dam. Peilscheidingsdam KVD0119596 en KVD0060306 worden beide verwijderd. Ten zuiden van het plangebied moet een nieuwe peilscheidingsdam gerealiseerd worden. Het te graven water in het midden van het plangebied wordt met drie duikers verbonden met het water van de Lange Wyk, zodat dit water het peil van de Lange Wyk volgt en er doorstroming plaatsvindt (Figuur 4.1. en figuur 4.2.).

Figuur 4.1. -Watergangen en kunstwerken toekomstige situatie (bron: legger Wetterskip Fryslân)

Figuur 4.2. -Afwatering en peilen in de toekomstige situatie.

4.1.3. Peilbeheer en onderhoud

Het aantal te beheren kunstwerken neemt met één stuw af. De beheerlast neemt daardoor iets af.

4.1.4. Stabiliteit waterkeringen

Binnen het plangebied zijn geen waterkeringen aanwezig.

4.1.5. Maaiveldddaling

De peilwijziging heeft geen effect op de maaiveldddaling door veenoxidatie omdat de grondwaterstand ter plaatse van het aanwezige veen niet wijzigt. Er is daarnaast nauwelijks veen aanwezig (0 tot 5 cm).

4.1.6. Waterkwaliteit en ecologie

Fysisch-chemische waterkwaliteit

Er worden geen negatieve effecten verwacht op de waterkwaliteit van de peilgebieden. Omdat het hier om een peilverhoging gaat waarbij de zoetwaterbel in omvang toeneemt is er ook geen sprake van een toename van het verziltingsrisico. De waterkwaliteit in het plangebied zal in de toekomstige situatie een mengwatertype zijn van neerslagwater en opmalingswater vanuit de Friese boezem dat overeenkomt met de waterkwaliteit in de Lange Wyk waar het plangebied op afwatert.

Ecologische waterkwaliteit

Tussen het plangebied en de watergang de Lange Wijk ligt een natuurvriendelijke oever (NVO). Door de ontwikkeling van het plangebied wordt deze NVO aangepast en in overleg met Wetterskip Fryslân

gecompenseerd. Deze compensatie staat los van de peilwijziging en wordt via de Omgevingsvergunning voor een wateractiviteit geregeld. De uitbreiding van het areaal open water in het plangebied leidt tot een toename aan leefgebied voor waterplanten en waterdieren.

Lozingen en handhaving

In het plangebied zijn geen riooloverstorten aanwezig.

4.2. Effecten op de gebruiksfuncties

4.2.1. Bebouwing en infrastructuur

De effecten op bestaande bebouwing aan de noordkant van het plangebied zijn verwaarloosbaar. Dit is aangetoond door middel van een hydrologisch onderzoek.

De bebouwing in de wijk Loevestein ten noorden van het plangebied die aan de watergang Lange Wijk ligt maakt al onderdeel uit van dit peilgebied. Voor deze woningen is er daarom geen sprake van vernatting. De rest van de wijk Loevestein krijgt ook niet te maken met vernatting door de ontwikkeling, omdat het hemelwater niet meer via de wijk wordt afgevoerd maar rechtstreeks op de Lange wijk. De watergang tussen het plangebied en de wijk Loevestein wordt afgesloten door een peilscheidingsdam.

4.2.2. Landbouw

Ten zuiden van het plangebied zijn de gronden in gebruik als agrarisch grasland. Deze gronden zijn in eigendom van de Gemeente Opsterland. Om te voorkomen dat door afsluiten van de watergang naar de wijk Loevestein de afwatering zou verslechteren wordt aan de zuidzijde van het plangebied een nieuwe sloot gegraven die de landbouwgronden op het huidige peil koppelt aan een bestaande schouwwatergang. (OVK 0128635). Zie ook figuur 4-2 (lichtblauw aangegeven watergang aan zuidzijde van de woonwijk). Hierdoor blijven de effecten van de peilverhoging beperkt tot het plangebied zelf.

4.2.3. Natuur

Door de realisatie van woningen en water in het plangebied wordt de bestaande natuurvriendelijke oever lokaal aangetast. Het verlies aan NVO wordt op een andere locatie binnen het plangebied in overleg met Wetterskip Fryslân gecompenseerd.

4.3. Overige effecten

4.3.1. Archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden

Bij peilverlagingen kan er sprake zijn van negatieve effecten op archeologie of cultuurhistorische waarden doordat bodemschatten mogelijk droog kunnen komen te liggen. Het gaat in dit peilbesluit echter om een peilverhoging. De peilwijziging heeft daarom geen negatieve effecten voor de archeologie.

4.3.2. Recreatie

Door de realisatie van de peilwijziging nemen de mogelijkheden voor water gerelateerde recreatie voor bewoners van de wijk toe.

4.3.3. Flora en Fauna

Er is nog geen ecologisch onderzoek gedaan om te bepalen of er beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Dit wordt voor de uitvoering van de maatregelen nog gedaan. De geplande peilwijziging heeft geen negatieve invloed op eventuele beschermde soorten.

4.3.4. M.e.r.-beoordeling

Een m.e.r.-beoordeling is nodig bij een peilverlaging van 16 cm of meer, voor een oppervlakte van 200 ha of meer in gevoelig gebied. Hiervan is in voorliggend peilbesluit geen sprake. Een formele m.e.r. -

beoordeling is daarom niet nodig.

5. Toetsing aan beleid en regelgeving

De voorgenomen peilwijzigingen sporen met het beleid ten aanzien van het waterbeheer, het ruimtelijke beleid en het milieubeleid.

Het peilbesluit voldoet aan het Europese en nationaal beleid t.a.v. de:

- NBW normering (Nationaal Bestuursakkoord Water): De peilwijzigingen hebben geen negatieve invloed op de NBW normen van het gebied.
- Wet natuurbescherming: niet strijdig.
- MER: Er is geen MER nodig voor de uitvoering van dit peilbesluit en het watergebiedsplan.

Het peilbesluit past in het provinciale, gemeentelijk en waterschapsbeleid t.a.v.:

- Het Regionaal Waterprogramma 2022/2027: De grond- en oppervlaktewaterpeilen zijn beter afgestemd op de nieuwe bestemming van het gebied.
- Het Waterbeheer programma 2022/2027: Voor ieder peilgebied is een peil vastgelegd dat overeenkomt met de situatie in het veld en afgestemd op de functie.
- Het aantal peilgebieden blijft gelijk en het aantal te beheren kunstwerken neemt licht af. Het areaal aan waterberging neemt licht toe met een robuuster watersysteem tot gevolg.
- De oppervlakte bemalen gebied neemt af.

De denkwijze uit WB 21 en het Nationaal Bestuursakkoord Water wordt hier toegepast. Er ontstaat een robuuster watersysteem.

6. Conclusie

Door de peilwijzigingen voldoet de waterhuishouding beter voor de functie/bestemming bebouwing met afvoer onder vrij verval in plaats van via bemaling. Ook ontstaat een robuust watersysteem met meer mogelijkheden voor waterberging in het gestuwde vrij afstromende peilgebied van de Opsterlandse Compagnonsvaart. Het aantal peilgebieden blijft gelijk en voor de functies rondom het plangebied zijn er geen negatieve gevolgen. Om de afvoer van de landbouwpercelen veilig te stellen wordt er een watergang gegraven voor een aansluiting met het schouwwater OVK0128635. De negatieve invloed op de NVO zal in overleg met het waterschap worden gecompenseerd bij de realisatie van het plangebied. Die compensatie staat echter los van de peilwijziging zelf maar wordt in het vergunningentrajec meegenomen.